

Helsingin yliopisto - Helsingfors universitet - University of Helsinki ID 2007-485

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Sosiologian laitos	
Tekijä-Författare-Author Mäenpää, Elina			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Homogamia ja suomalaisten nuorten naisten avoliitot			
Oppiaine-Läroämne-Subject Väestötiede			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu	Aika-Datum-Month and year 2007-11-05	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 130 s., 30 liites.	
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena on selvittää nuorten suomalaisten naisten avoliittojen homogamisuutta eli puolisojen ominaisuuksien samankaltaisuutta. Toisena tavoitteena on tutkia, miten homogamisuus ja puolisojen erilaiset ominaisuusyhdistelmät vaikuttavat liittojen siirtymiin eli avoparien erilleen muuttoon ja avioitumiseen sekä edelleen avioituneiden pariin avioeroon.</p> <p>Puolisonvalinnan teoriat pitävät liitonmuodostuksessa keskeisinä joko yksilöiden määrättyjä ominaisuuksia ja sosiaalista taustaa, hankittuja ominaisuuksia kuten koulutustasoa, tai sukupuolten välistä työnjakoa eli naisen erikoistumista kotityöhön ja miehen erikoistumista palkkatyöhön. Samojen tekijöiden, jotka tuovat puoliset yhteen, voidaan ennustaa lisäävän liiton pysyvyyttä. Puolisoiden ominaisuusyhdistelmillä voi kuitenkin olla erilainen vaikutus avo- ja avioliittojen kestävyys: avoliitto voidaan katsoa puolisojen hankittuja ominaisuuksia ja sosioekonomista tasa-arvoisuutta korostavaksi liittotyypiksi ja avioliitto puolestaan määrättyjä ominaisuuksia ja traditionaalista työnjakoa suosivaksi liittomuodoksi. Samalla perusteella voidaan myös ennustaa pariin valikoituvan avoliitosta avioliittoon.</p> <p>Tutkimuksen aineistona on 11 prosentin otos Tilastokeskuksen ja sosiologian laitoksen yhteistyössä muodostamasta yksilötasoisesta ja pitkästä Palapeli-rekisteriaineistosta. Tutkimuskohteena ovat vuosina 1966–1971 syntyneiden naisten vuoden 1996 tammikuussa voimassa olleet avoliitot (puolisonvalinnan analyysin N=5 667, selittävän analyysin N=5 414). Homogamiaa on tutkittu avioliiton alkaessa ja liittojen siirtymiä seurattu vuosina 1996–2003. Määrättyjä ominaisuuksia tutkimuksessa ovat puolisojen ikä, äidinkieli, syntymäkunnan tyyppi, lapsuuden sosioekonominen asema ja lapsuuden perherakenne. Hankittuja ominaisuuksia kuvaavat koulutustaso, avioliittohistoria, pääasiallinen toiminta ja tulot. Liittojen siirtymiä selitettäessä tarkastellaan myös puolisojen koulutustasojen muutoksia sekä työttömyyttä. Avioliittojen homogamisuutta tutkitaan puolisojen ominaisuuksien ristiintaulukoilla, ristituloosuhteilla sekä korrelaatiokertoimilla. Puolisoiden ominaisuusyhdistelmien vaikutusta liittojen siirtymiin tutkitaan Coxin regressioanalyyseillä.</p> <p>Avoliittojen puolisonvalinnassa esiintyi taipumusta homogamiaan kaikissa määrättyissä ja hankituissa ominaisuuksissa. Taipumus oli voimakkainta iässä, äidinkielessä ja koulutustasoissa. Iässä ja tuloissa esiintyi myös taipumusta valita puoliso hypergamisesti eli siten, että mies on liitossa vanhempi ja suurituloisempi.</p> <p>Homogamialla oli vain vähän vaikutusta avoparien avioitumiseen; vaikutus oli selvin lapsuuden sosioekonomisessa asemassa, jossa homogamia kasvatti avioitumista toimihenkilöperheestä tulevilla sekä maataloustaustaisilla yksilöillä. Avioituminen oli odotusten mukaisesti vähäistä epätraditionaalisilla pareilla, joissa naisen tulot olivat korkeat ja miehen matalat, ja kun miehellä oli runsaasti työttömyyttä ja naisella ei lainkaan. Myös miehen naista korkeampi ikä vähensi avioitumista.</p> <p>Määrättyjen ominaisuuksien keskeisyys avioliitoissa näkyi siten, että lapsuuden sosioekonomisen aseman mukainen homogamia pienensi eroriskiä avioliitoissa, muttei avoliitoissa. Myös kaupunkimaisuudeltaan erilaisissa kunnissa syntyneillä oli hieman suurempi eroriski avio- kuin avoliitoissa. Vastaavasti hankituista ominaisuuksista pääasiallisen toiminnan mukainen homogamia pienensi eroriskiä avopareilla, muttei aviopareilla. Kummassakin liittotyypissä sen sijaan koulutushomogamia pienensi ja naisen miestä korkeampi ikä kasvatti eroriskiä. Avioliitot näyttävätyivät avoliittoja traditionaalisempina siinä suhteessa, että avioliitoissa naisen korkeammat tulot kasvattivat ja miehen korkeammat tulot pienensivät eroriskiä. Sukupuolten suhteellisten asemien merkitys näkyi myös siten, että vaikka koulutustasojen kasvu pienensi eroriskiä sekä avo- että avioliitoissa, avioliitoissa pienennys oli suurin puolisojen muuttuessa erilaisemmiksi miehen koulutustason kasvaessa enemmän ja vastaavasti pienin puolisojen muuttuessa erilaisemmiksi naisen koulutustason kasvaessa enemmän. Naisen työllisyyden yhdistyminen miehen työttömyyteen kasvatti kuitenkin eroriskiä kummassakin liittotyypissä, ja perinteinen pääasiallisten toimintojen yhdistelmä, jossa mies on työllinen ja nainen muu tai tuntematon – usein kotityötä tekevä – pienensi eroriskiä odotusten vastaisesti vain avoliitoissa. Lisäksi kahdella aikaisemmin naimisissa olleella puolisoilla oli korkea eroriski sekä avo- että avioliitoissa. Kahdella muussa kuin kahden vanhemman perheessä kasvaneella puolisoilla oli kohonnut eroriski avoliitoissa, kun taas avioliitoissa sama vaikutus selittyi analyysin muilla tekijöillä. Homogamia äidinkielen suhteen ei edistänyt liittojen pysyvyyttä.</p> <p>Yksilön ominaisuuden vaikutus liittojen siirtymiin riippui usein puolison vastaavasta ominaisuudesta, ja teoriat avo- ja avioliittojen pysyvyyttä selittävien tekijöiden eroista saivat tutkimuksessa osittaista tukea.</p>			
<p>Avainsanat-Nyckelord-Keywords</p> <p>avoliitto eroaminen avioliitto avioero sosiaalinen tausta</p>			

avopuolisot
sosioekonomiset tekijät
ikäero

Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited

Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information